

УДК 342.846(477)

Ю. В. Швець**ПРАВОВИЙ СТАТУС ЧЛЕНІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ**

На підставі аналізу думок учених висвітлено авторську позицію щодо елементів правового статусу державного службовця та дано їх характеристику, виходячи з діючого законодавства України про Центральну виборчу комісію й у порівнянні з аналогічним законодавством Російської Федерації, Республіки Казахстан і Республіки Білорусь. Надано пропозиції щодо вдосконалення законодавства, яким урегульовано статус членів ЦВК.

Питання правового статусу членів Центральної виборчої комісії викликає значний науковий інтерес, адже, по-перше, в науці конституційного права України він не був досліджений і немає відповідних напрацювань з цієї проблематики, по-друге, від належного врегулювання статусу членів Центральної виборчої комісії залежить робота та ефективність діяльності вітчизняного вищого виборчого органу.

Відправною точкою аналізу правового статусу членів ЦВК є ч. 7 ст. 6 Закону України «Про Центральну виборчу комісію», в якій зазначено, що член ЦВК є державним службовцем [1].

У науковій літературі вважається, що основу правового статусу державного службовця складають п'ять груп норм, що визначають: обов'язки, права, обмеження, гарантії, економічне забезпечення [2, с. 54]. О. В. Петришин до елементів правового статусу державних службовців відносить юридичні державно-владні повноваження та юридичну відповідальність [3, с. 41]. Окремо виділяється правовий статус особи у сфері праці, який включає в себе, за О. О. Кондратьєвим, «...правосуб'єктність, основні (статутні) трудові права та обов'язки, гарантії цих прав і відповідальність за невиконання обов'язків» [4, с. 3–4].

Ю. П. Битяк до елементів правового статусу посадової особи включає трудову правосуб'єктність працівників, їх основні трудові права та обов'язки, гарантії цих прав і відповідальність за невиконання обов'язків [5, с. 43]. У свою чергу В. М. Манохін до статусу службовця відносить завдання за посадою, його основні функції, права й обов'язки, правові форми діяльності службовців, порядок взаємовідносин за посадою [6, с. 97–98]. А. М. Костюков виділяє такі фактори, що характеризують правове становище державного службовця: правосуб'єктність, завдання за посадою, основні функції, права й обов'язки, гарантії, правові форми діяльності, порядок взаємовідносин за посадою, відповідальність [7, с. 21].

О. Ю. Оболенський пише, що статус державного службовця передбачає:

– безпосередню належність за родом професійної діяльності до підготовки, прийняття та/або запровадження рішень у сфері державного управління, причому ці дії, як правило, мають економічні та соціальні наслідки для всього суспільства або його певної частини;

© Швець Ю. В., 2011

- наявність у державного службовця повноважень виступати від імені органу державної влади (тим самим від імені держави), обстоюючи державний інтерес;

- законодавче та нормативно-правове визначення компетентності, повноважень, прав, обов'язків, обмежень і відповідальності згідно зі своєю посадою;

- належність до особливої професійно-статусної групи, яка складається з професійно підготовлених до державної служби представників різних професій [8].

В. Я. Малиновський до елементів правового статусу державного службовця відносить його права та обов'язки. Також він зазначає, що «... права та обов'язки державного службовця через специфіку функцій, покладених на цю категорію громадян як представників держави, виразників суспільного інтересу, мають особливий характер у порівнянні з громадянами, які не є державними службовцями. Це знаходить своє вираження також і в специфічних обмеженнях, які застосовуються відносно державного службовця. З названими елементами статусу пов'язані також питання відповідальності та дисципліни державного службовця, а також поняття його захисту (стосовно державних органів та громадян). Ці обов'язкові елементи статусу забезпечують збалансований режим існування державних службовців у суспільстві. До важливих елементів статусу державного службовця відносяться також поняття етики, які тісно пов'язані з його правами і обов'язками, та питання адміністративного і соціального захисту державного службовця» [9].

Зважаючи на це, можна побачити, що думки щодо правового статусу державного службовця дуже різні. Ми вважаємо, що потрібно розрізнити наступні елементи правового статусу державного службовця: права, обов'язки, обмеження (до призначення на посаду та під час проходження служби), гарантії, матеріально-технічне забезпечення, відповідальність.

Не викликає заперечень, що члени ЦВК набувають статусу державного службовця з моменту заміщення посади. Наукова література виділяє наступні види заміщення вакантних посад: конкурс, призначення, вибори [10, с. 119–120]. Стосовно членів ЦВК законодавство України встановлює такий спосіб, як призначення.

Після призначення особи на посаду члена ЦВК починається проходження ним державної служби. Тому, окрім обмежень під час призначення на посаду, маємо назвати обмеження до члена ЦВК під час проходження ним державної служби.

Члени ЦВК не можуть брати участь у страйках та вчиняти інші дії, що перешкоджають нормальному функціонуванню цього державного органу. На членів ЦВК поширюються обмеження, передбачені ст. 6–10 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 р.:

- обмеження щодо використання службового становища;
- обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами

діяльності;

- обмеження щодо одержання дарунків (пожертв);
- обмеження щодо роботи близьких осіб;
- обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили

діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування [11].

Крім того, члену ЦВК забороняється брати участь у передвиборчій та референдумній агітації.

Наступним елементом правового статусу члена ЦВК після обмежень щодо прийняття на державну службу та її проходження є права та обов'язки члена Центральної виборчої комісії.

Слід зазначити, що права та обов'язки членів ЦВК залежать від «статусу» його посади, адже як і у кожному органі, в ЦВК є керівники та підлеглі. Діяльність нового складу ЦВК починається з обрання свого керівництва. Голова ЦВК, його заступники та секретар ЦВК обираються на її засіданні таємним голосуванням із числа членів ЦВК, які мають вищу юридичну освіту. Засідання з виборів Голови ЦВК, заступників Голови, секретаря ЦВК вважається повноважним, якщо на ньому присутні не менш як дві третини її персонального складу.

Засідання ЦВК скликає і веде до обрання голови найстарший за віком член ЦВК. Якщо до списку кандидатур на посаду Голови ЦВК внесено кандидатуру члена ЦВК, який є головуючим, то на засіданні головою найстарший за віком член ЦВК, не внесений до списку кандидатур.

До списку на посаду Голови ЦВК вноситься будь-яке число кандидатур, які мають право балотуватися на цю посаду і дали на це згоду. За кандидатурами може проводитися обговорення.

Для організації та проведення виборів ЦВК відкритим голосуванням обирає лічильну комісію у складі трьох осіб із числа членів ЦВК, які не балотуються на посаду голови. Головуючий на засіданні ЦВК не може обиратися до складу лічильної комісії. Після проведення таємного голосування лічильна комісія перевіряє дійсність бюлетенів і встановлює результати виборів, про що складає протокол, який підписують голова і члени лічильної комісії. Обраною на посаду Голови ЦВК вважається кандидатура, за яку проголосувало більше половини складу ЦВК [1].

Голова Комісії набуває своїх повноважень після затвердження Комісією протоколу лічильної комісії про результати виборів Голови ЦВК.

Кандидатури на посаду заступників голови ЦВК і секретаря пропонує голова ЦВК. Заступники голови ЦВК та секретар ЦВК також обираються у порядку, зазначеному вище.

Члени ЦВК здійснюють повноваження відповідно до затвердженого розподілу обов'язків між ними, а також виконують окремі доручення голови ЦВК або його заступника у разі виконання ним повноважень голови ЦВК у передбачених законом випадках.

Повноваження члена ЦВК:

- готує питання на розгляд ЦВК, бере участь у розгляді питань порядку денного засідання ЦВК;

- за рішенням ЦВК або в окремих випадках за розпорядженням Голови ЦВК представляє Комісію у відносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, виборчими комісіями, комісіями з референдумів, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями;

- розглядає заяви суб'єктів виборчого процесу та процесу референдуму;

- проводить особистий прийом громадян, суб'єктів виборчого процесу та процесу референдуму;

- вносить до ЦВК пропозиції щодо звернень до Конституційного Суду України стосовно офіційного тлумачення Конституції України та законів України з питань виборів і референдумів;

- вносить пропозиції про залучення науковців і фахівців до експертної, аналітичної та іншої роботи, пов'язаної з виконанням повноважень ЦВК;

- вносить пропозиції Голові ЦВК щодо заохочення або притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників Секретаріату Комісії;

Член Центральної виборчої комісії має право:

- вимагати і отримувати від органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, керівників та інших посадових і службових осіб підприємств, установ і організацій усіх форм власності, виборчих комісій, комісій з референдумів, політичних партій (виборчих блоків політичних партій) необхідну документацію, статистичні дані, бухгалтерсько-фінансові звіти та інші матеріали, а також усні та письмові пояснення з питань, віднесених до повноважень Комісії;

- залучати до участі у підготовці окремих питань науковців, фахівців та експертів, а також працівників установ і організацій, державної контрольно-ревізійної служби;

- вносити пропозиції (вимоги) стосовно виборчого процесу чи процесу референдуму, що є обов'язковими до розгляду;

- користуватися в установленому порядку банками даних органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- використовувати державні, в тому числі урядові, системи зв'язку;

- входити безперешкодно у випадках, передбачених законодавством України, до приміщень органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій, а також бути присутніми на засіданнях виборчих комісій і комісій з референдумів;

- виступати на засіданнях ЦВК, вносити пропозиції з питань, що належать до її повноважень, вимагати проведення по них голосування;

- бути присутнім на засіданнях Верховної Ради України, її комі-

тетів, тимчасових спеціальних та тимчасових слідчих комісій, а також на засіданнях, що проводяться Кабінетом Міністрів України, у міністерствах та інших органах державної влади та органах місцевого самоврядування, стосовно розгляду питань щодо проведення виборів і референдумів;

- ознайомлюватися з будь-якими документами і матеріалами ЦВК;
- у разі незгоди з рішенням, прийнятим Комісією, у письмовій формі викласти свою окрему думку, яка додається до протоколу засідання ЦВК;

- бути присутнім на всіх заходах, що проводяться ЦВК [1].

Голова Центральної виборчої комісії України, його заступники та Секретар також здійснюють вищезазначені повноваження членів ЦВК, але відповідно до особливостей положення своїх посад вони мають додаткові повноваження:

1. Голова ЦВК скликає та веде засідання; пропонує порядок денний засідання; представляє ЦВК у відносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, виборчими комісіями, комісіями з референдумів, підприємствами, установами і організаціями, іноземними державами, виборцями; призначає на посади та звільняє з посад керівника Секретаріату ЦВК та інших посадових осіб і працівників Секретаріату, працівників патронатної служби; інформує від імені ЦВК Верховну Раду України, Президента України про результати виборів Президента України, народних депутатів України, результати всеукраїнського референдуму; підписує постанови ЦВК та протоколи її засідань.

2. Заступник Голови ЦВК виконує окремі обов'язки, що випливають із повноважень ЦВК, за розпорядженням, дорученням голови ЦВК; здійснює окремі повноваження голови ЦВК за його розпорядженням чи дорученням в разі його відсутності або неможливості здійснення ним своїх повноважень; проводить особистий прийом громадян України, суб'єктів виборчого і референдумного процесів.

3. Секретар ЦВК забезпечує підготовку засідань ЦВК та питань і матеріалів, що вносяться на її розгляд; забезпечує повідомлення членів ЦВК про час скликання засідання та питання, які передбачається внести на її розгляд; підписує протоколи засідань; забезпечує діловодство у ЦВК та доводить її рішення та розпорядження до відома членів ЦВК, інших виборчих комісій, комісій з референдумів, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, їх посадових осіб, суб'єктів виборчого процесу та процесу референдуму, а також забезпечує надання відповідної інформації засобом масової інформації [1].

Не останню роль у дослідженні статусу членів Центральної виборчої комісії є розгляд питання про віднесення їх до того чи іншого виду державних службовців.

У Законі України «Про державну службу» зазначено, що «...посадовими особами вважаються керівники та заступники ке-

рівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій» [12].

У науковій літературі пропонуються різні ознаки посадових осіб. Так, І. Г. Калетнік до таких ознак відносить: перебування на державній службі, заміщення посади у державному органі чи його апараті, виконання повноважень керівника або заступника керівника, здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій, виконання службових повноважень за рахунок державних коштів [13, с. 89].

Є. А. Агєєва до основних характеристик посадової особи включає: обіймання посади, що, як правило, пов'язано з виконанням організаційно-розпорядчих і адміністративно-господарських обов'язків; наявність державно-владних повноважень: від права приймати управлінські рішення, що мають юридичне значення, до контролю за їх виконанням [14, с. 113].

Для визначення єдиного поняття «посадової особи» О. Т. Усольцев пропонує виділити такі загальні ознаки: перебування на службі в державному органі, на підприємстві, в установі; здійснення організаційно-розпорядчих функцій; наявність юридично-владних повноважень в управлінні людьми; підвищена соціальна відповідальність [15, с. 15].

Відомий вітчизняний науковець В. Б. Авер'янов зазначає, що для діяльності посадової особи характерні наступні ознаки:

- здійснення багатофункціонального управління щодо підлеглих по службі осіб;
- управління матеріальними ресурсами;
- право застосовувати заходи службового впливу (заходи заохочення і дисциплінарної відповідальності);
- повноваження представляти інтереси відповідного органу чи підрозділу в зовнішніх відносинах, що передбачає персональну відповідальність за діяльність відповідної організаційної структури [16].

Тобто питання щодо визначення статусу Голови Центральної виборчої комісії, його заступників та секретаря ЦВК має однозначну відповідь – вони є посадовими особами, адже належать до керівництва ЦВК, мають підлеглих осіб та організаційно-розпорядчі повноваження.

Що стосується членів ЦВК, то вважаємо доцільним застосовувати до них термін «службова особа». Проблема співвідношення термінів «посадова особа» чи «службова особа» актуалізувалась вже давно і була та є предметом цілого ряду наукових досліджень, адже навіть у Конституції України ці поняття вживаються одночасно.

Крім того, у чинному Кримінальному кодексі України переважно використовується поняття «службова особа», однак в деяких випадках використовується поняття «посадова особа» [17]. В Кодексі України про адміністративні правопорушення термін «службова

особа» вживається лише одного разу, причому у відповідній статті зазначається як «службова» так і «посадова особа» [18]. Закон України «Про Службу безпеки України» [19] ототожнює поняття «посадової» та «службової» особи. Отже, можна зробити висновок про відсутність єдиної позиції законодавця щодо використання цих термінів з одного боку, та розмежування законодавцем цих понять – з іншого.

Тому ми поділяємо думку О. І. Ткачука, який зазначає, що основним критерієм розмежування цих понять є характер владних повноважень. Розмежування між поняттями «посадова особа» та «службова особа» полягає у тому що: по-перше, посадова особа наділена як зовнішніми владними повноваженнями, так і внутрішніми (посадові особи мають підлеглих по службі), службова – тільки зовнішніми; по-друге, усі посадові особи водночас є службовими, однак не всі службові особи можуть бути посадовими [20].

Якщо взяти до уваги зарубіжний досвід щодо регулювання статусу членів вищих виборчих органів, то, наприклад, у Вірменії спеціального переліку повноважень для членів ЦВК законодавство Республіки не передбачає. У законі перераховані загальні права членів усіх виборчих комісій. Так, члени виборчої комісії мають право заздалегідь ознайомлюватися з питаннями і документами, що вносяться на обговорення комісії, виступати на засіданнях комісії, вносити пропозиції та вимагати проведення з цього приводу голосування, задавати учасникам засідання запитання і отримувати відповіді.

Члени ЦВК Республіки Вірменія за дорученням або з відома голови ЦВК відповідно зобов'язані чи можуть брати участь у засіданнях нижчестоящої виборчої комісії з правом дорадчого голосу. Член виборчої комісії зобов'язаний брати участь у роботі комісії і виконувати свої повноваження. Члени виборчої комісії зобов'язані виконувати доручення голови комісії, дані в межах його компетенції [21].

Статус членів виборчих комісій у Республіці Казахстан формується відповідно до Конституційного закону «Про вибори у Республіці Казахстан» [22]. Слід зазначити, що цей закон також не розмежовує статусу членів комісій різного рівня, а встановлює однакові вимоги. Так, член виборчої комісії:

- сповіщається про засідання відповідної виборчої комісії за сорок вісім годин, за винятком випадків, що вимагають негайного ухвалення рішення;
- має право виступати на засіданні виборчої комісії, вносити пропозиції щодо питань, що входять до компетенції відповідної виборчої комісії, і вимагати проведення по них голосування;
- має право ставити іншим учасникам засідання запитання відповідно до порядку денного і отримувати на них відповіді за суттю;
- має право знайомитися з документами і матеріалами виборчої комісії, в якій він перебуває, отримувати їх засвідчені копії;

- має право за уповноваженням, підтвердженим трьома чвертями голосів членів виборчої комісії, в якій він перебуває, здійснювати перевірку діяльності нижчестоящої виборчої комісії;

- зобов'язаний дотримуватися вимог Конституції та іншого законодавства Республіки Казахстан, загальноприйнятих норм етики;

- зобов'язаний виконувати покладені на нього обов'язки;

- зобов'язаний забезпечувати дотримання і захист виборчих прав і законних інтересів громадян, проявляти неупередженість і незалежність при прийнятті рішень, а також утримуватися від публічної оцінки діяльності кандидатів та політичних партій, які беруть участь у виборах;

- не пов'язаний рішеннями політичної партії або іншого громадського об'єднання, представником яких він є, і не має права відстоювати їх інтереси.

Не може бути членом виборчої комісії особа, яка має судимість, яка не погашена або не знята у встановленому законом порядку, та особа, визнана судом недієздатною або обмежено дієздатною [22].

Голова, члени ЦВК Республіки Казахстан та співробітники її апарату здійснюють повноваження на професійній, постійній основі. Голова виборчої комісії представляє інтереси комісії в суді та інших державних органах, а також має право делегувати повноваження з представництва інтересів виборчої комісії іншим особам шляхом видачі відповідної довіреності.

Виборчий кодекс Республіки Білорусь не описує окремо повноваження голови, заступників голови та членів ЦВК, а визначає загальні повноваження ЦВК (ст. 33 Виборчого кодексу Республіки Білорусь) [23].

Цікавим у виборчому законодавстві Республіки Білорусь є статус члена Центральної комісії з правом дорадчого голосу. Так, кандидат в Президенти Республіки Білорусь має право з дня його реєстрації направити в Центральну комісію члена комісії з правом дорадчого голосу. Політична партія, яка висунула кандидата у депутати Палати представників, також має право направити до Центральної комісії члена комісії з правом дорадчого голосу з дня подання до відповідної окружної виборчої комісії документів, необхідних для реєстрації кандидата у депутати Палати представників, висунутого цією партією.

Члени Центральної комісії з правом дорадчого голосу, зокрема, мають право:

- вносити до порядку денного засідань Центральної комісії пропозиції щодо питань, що входять до її компетенції, і вимагати проведення голосування щодо них; виступати на засіданнях Центральної комісії;

- задавати учасникам засідання Центральної комісії питання відповідно до порядку денного і отримувати на них відповіді;

- знайомитися з документами і матеріалами, що розглядаються на засіданні Центральної комісії.

Члени Центральної комісії з правом дорадчого голосу не мають права:

- брати участь у проведених Центральною комісією перевітках, в голосуванні при прийнятті комісією рішень;
- давати роз'яснення і вказівки, робити повідомлення від імені Центральної комісії [23].

У Російській Федерації члени Центральної виборчої комісії повинні мати вищу професійну освіту, і вони організують роботу з конкретних напрямків її діяльності, визначених Регламентом Центральної виборчої комісії Російської Федерації, та несуть відповідальність за результати роботи за цими напрямками.

Член Центральної виборчої комісії Російської Федерації з правом вирішального голосу, що працює у вказаній комісії на постійній (штатній) основі, заміщає державну посаду Російської Федерації – тобто також є державним службовцем.

Зазначені особи не можуть заміщати інші посади в органах державної влади, державних органах, органах місцевого самоврядування, займатися підприємницькою та іншою оплачуваною діяльністю, крім викладацької, наукової та іншої творчої діяльності.

При цьому викладацька, наукова та інша творча діяльність не може фінансуватися виключно за рахунок коштів іноземних держав, міжнародних та іноземних організацій, іноземних громадян та осіб без громадянства, якщо інше не передбачено міжнародним договором чи законодавством Російської Федерації [24].

Члену Центральної виборчої комісії Російської Федерації забороняється:

- входити до складу органів управління, опікунських або наглядових рад, інших органів, що діють на території Російської Федерації, іноземних некомерційних неурядових організацій та їх структурних підрозділів, якщо інше не передбачено міжнародним договором чи законодавством Російської Федерації;
- отримувати у зв'язку з виконанням покладених на нього обов'язків не передбачені законодавством Російської Федерації винагороди (позики, грошову та іншу винагороду, послуги, оплату розваг, відпочинку, транспортних витрат) від фізичних і юридичних осіб;
- виїжджати у зв'язку з виконанням покладених на нього обов'язків за межі території Російської Федерації за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб, за винятком службових відряджень, що здійснюються відповідно до законодавства Російської Федерації, міжнародних договорів Російської Федерації чи домовленостей на взаємній основі органів державної влади, органів місцевого самоврядування з державними органами іноземних держав, міжнародними та іноземними організаціями;
- використовувати в цілях, не пов'язаних з виконанням покладених на нього обов'язків, засоби матеріально-технічного, фінансового та інформаційного забезпечення, призначені для службової діяльності;

– розголошувати або використовувати в цілях, не пов'язаних з виконанням покладених на нього обов'язків, відомості, які містять інформацію з обмеженим доступом або службову інформацію, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням покладених на нього обов'язків.

Таким чином, можемо зазначити, що правовий статус члена Центральної виборчої комісії України як державного службовця має складовими: загальний та спеціальний правовий статус. Загальний правовий статус закріплений Конституцією України, Законом України «Про державну службу», Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» тощо; спеціальний правовий статус – Законом України «Про Центральну виборчу комісію», Регламентом Центральної виборчої комісії, підзаконними актами ЦВК. Ці нормативні акти конкретизують положення загального законодавства про державну службу.

Керівництво Центральної виборчої комісії України є посадовими особами, а члени ЦВК – службовими особами. Розмежування між поняттями «посадова особа» та «службова особа» полягає у такому: по-перше, посадова особа наділена як зовнішніми владними повноваженнями, так і внутрішніми (посадові особи мають підлеглих по службі), службова – тільки зовнішніми; по-друге, усі посадові особи водночас є службовими, однак не всі службові особи можуть бути посадовими.

В цілому статус членів Центральної виборчої комісії є демократичним і відповідає напрацьованим світовою спільнотою розвинутих країн стандартам, проте потребує деякого удосконалення, зокрема:

1) Чинним законодавством України за Центральною виборчою комісією України закріплено досить вузький перелік прав, що ускладнює здійснення нею функцій захисту виборчих прав громадян. Так, Закон «Про Центральну виборчу комісію» не передбачає можливості здійснення членами ЦВК виїзних перевірок підприємств, установ, організацій під час виборчого процесу.

2) Окремі права членів ЦВК позбавлені належних гарантій їх реалізації. Наприклад, Закон «Про Центральну виборчу комісію» не встановлює гарантії реалізації передбаченого ним права члена ЦВК вимагати і отримувати від органів влади та посадових осіб необхідну документацію, звіти та пояснення. На відміну від, наприклад, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, ЦВК не надано права представляти інтереси громадян у судах під час розгляду справ, пов'язаних з порушенням виборчих прав громадян тощо.

3) Закон України «Про Центральну виборчу комісію» та Регламент виборчої комісії України взагалі не регулюють питання відповідальності членів ЦВК, зокрема, дисциплінарної, що є важливим елементом його статусу. Звичайно, можна згадати норми Кодексу законів України про працю та ст. 14 Закону України «Про державну службу» щодо особливостей дисциплінарної відповідальності державних службовців. Але, на нашу думку, потрібна окрема стаття у

Законі України «Про Центральну виборчу комісію», яка б встановлювала підстави дисциплінарної відповідальності членів ЦВК, стягнення, що застосовуються до них, порядок їх накладення та зняття. В цьому сенсі буде корисний досвід країн СНД, де, наприклад, вчинення дисциплінарного стягнення дає підстави для дострокового припинення повноважень члена ЦВК (Вірменія, Білорусь).

Список літератури: 1. Про Центральну виборчу комісію : закон України від 30 черв. 2004 р. № 1932-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 36. – Ст. 448. 2. Государственная служба: теория и организация : курс лекцій / под общ. ред. Е. В. Охотского, В. Г. Игнатова. – Ростов н/Д : Феникс. – 1998. – 634 с. 3. Петришин О. В. Статус службової особи: природа, структура, спеціалізація / О. В. Петришин. – К. : УНКВО, 1990. – 76 с. 4. Кондратьев А. А. Гарантии охраны трудовых прав рабочих и служащих : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 / Кондратьев А. А. – М., 1985. – 25с. 5. Битяк Ю. П. Державна служба та розвиток її демократичних основ / Ю. П. Битяк. – Х. : Укр. юрид. акад. – 1990. – 74 с. 6. Манохин В. М. Советская государственная служба / В. М. Манохин. – М. : Юрид. лит., 1966. – 196 с. 7. Костюков А. Н. Должностное лицо: административно-правовой статус / А. Н. Костюков // Известия Вузов: Правоведение, 1987. – № 2. – С. 21-25. 8. Оболенський О. Ю. Державна служба [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2003. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1229/76/1/0>. 9. Малиновський В. Я. Державне управління [Електроннийресурс] : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. – Луцьк : Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2000. – Режим доступу: http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1181_page_72.html. 10. Адміністративне право України : підручник / О. М. Бандурка, К. Л. Бугайчук, І. Д. Казанчук та ін. ; за заг. ред. акад. АПрНУ, проф. О. М. Бандурки. – Х. : Вид-во НУВС, 2004. – 475 с. 11. Про засади запобігання і протидії корупції : закон України від 7 квіт. 2011 р. № 3206-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – 40. – Ст. 404. 12. Про державну службу : закон України від 16 груд. 1993 р. №3723-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490. 13. Калетнік І. Г. Зобов'язання, що виникають внаслідок завдання шкоди службовими особами митних органів, в цивільному законодавстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Калетнік Ігор Григорович. – О., – 2004. – 166 с. 14. Агеева Е. А. Юридическая ответственность в государственном управлении: социальная-правовой аспект / Е. А. Агеева. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1990. – 144 с. 15. Усольцев А. Т. Должностное лицо в советском государственном управлении / А. Т. Усольцев // Правоведение. – 1987. – № 3. – С. 15–17. 16. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики [Електроннийресурс] / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К., 2003. – Режим доступу: http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1191.html. 17. Кримінальний кодекс України : закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. 18. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122. 19. Про Службу безпеки України : закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382. 20. Ткачук О. І. Правовий статус посадових осіб митної служби України [Електронний ресурс] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ткачук О. І. – К., 2008. – Режим доступу: <http://goo.gl/O8Ut9>. 21. Избирательный Кодекс Рес-

публики Армения : от 26 мая 2011 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=4216#2>. **22.** О выборах в Республике Казахстан : Конституционный закон Республики Казахстан от 28 сент. 1995 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://election.kz/portal/page?_pageid=73,48269&_dad=portal&_schema=PORTAL. **23.** Избирательный кодекс Республики Беларусь : закон Республики Беларусь от 11 февр. 2000 г. № 370-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/WEBNPA/text.asp?RN=Hk0000370#&Chapter=8>. **24.** Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации : закон Российской Федерации от 22 мая 2001 г. № 67-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://cikrf.ru/law/federal_law/zakon_02_67fz_n.html.

Надійшла до редколегії 30.11.2011

На основе анализа мнений ученых освещена авторская позиция по вопросу элементов правового статуса государственного служащего и дана их характеристика, исходя из действующего законодательства Украины о Центральной избирательной комиссии и в сравнении с аналогичным законодательством Российской Федерации, Республики Казахстан и Республики Беларусь. Поданы предложения по усовершенствованию законодательства, регулирующего статус членов ЦИК.

On the basis of analysis of scientists opinions authorial position through question of elements of legal status of civil servant is expounded and their description is given, coming from the current legislation of Ukraine about the Central election committee and by comparison to the analogical legislation of Russian Federation, Republic of Kazakhstan and Republic of Belarus. Suggestions on the improvement of legislation, regulative the status of members of CEC, are given.